

φανίση, νὰ σβήση ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος. Αὐτοκρατορία κραταιότατα ἐκίνησαν τὰς σιδηροφράκτους φάλαγγάς των καὶ ἀνέμισαν τὰς σημαίας μὲ τοὺς ἀετοὺς τῆς παλαιᾶς κοσμοκρατορίας εἰς τὰς θύρας τῆς μικρῆς αὐτῆς χώρας· ἄλλαι Αὐτοκρατορίαι, μὲ τὴν σκληρότητα τῶν νέων ἐξουσιαστῶν καὶ τὰ τρελλὰ ὄνειρα τῆς ὑποταγῆς τοῦ κόσμου ἔρριψαν φοβεροὺς χαλυβδίνους χειμάρρους καὶ ὄργωσαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ κατέσκαψαν τὴν ἱερὰν γῆν τῶν πατέρων μας.

Ἄλλὰ τὸ ἔθνος, χλιοπληγωμένο, καταματωμένο, ἀλύγιστο ἐστάθηκε, δρέποντας δάφνας εἰς νίκας ἀπιθάνους στοὺς πῦρ ἄνισους ἀγῶνας. Ὅλα τὰ εἶχαν σοφὰ μελετήσει: τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, τὰς θέσεις, τὰς ἀποστάσεις, τὰς δυνάμεις, τὰς ὥρας, τὰ δευτερόλεπτα. Τοὺς εἶχε λείψει μόνον μιὰ ματιὰ εἰς μίαν σελίδα τοῦ Ἡροδότου, αὐτὴ πού εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος. Οὐτε τὸ εἶχαν διανοηθῆ ποτέ, ὅτι αὐτὴ ἡ τόσον μακρινὴ ἱστορία ἦτο δυνατὸν νὰ ξαναγίνῃ ζωή. Ὅλα τὰ εἶχαν λογαριάσει, ἔξω ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν φύσιν τῶν Ἑλλήνων πού φανερόνεται στοὺς μεγάλους κινδύνους, ὅπως μᾶς τὸ λέγει ὁ ποιητής:

ὦ Ἕλληνες, ὦ θεῖαι
 ψυχαί, πού εἰς τοὺς μεγάλους
 κινδύνους φανερόνεται
 ἀκάμαντον ἐνέργειαν
 καὶ ὑψηλὴν φύσιν!...

Αὐτὴ ἡ ὑψηλὴ φύσις εἶναι πού ἐβροντοφώνησε τὸ «Ὅχι» σὲ ὄνομα ἐνενηντα ἡρωϊκῶν γενεῶν, τριάντα αἰῶνων τρισένδοξης ἱστορίας. Ποτὲ λαὸς δὲν ἐφανερώσε τοιαύτην ὁμαδικὴν καὶ ἀπόλυτον συνείδησιν ἱστορικῆς ἀποστολῆς. Ὅλοι ἐγνώριζαν μέχρι τοῦ τελευταίου φαντάρου ὅτι βοήθειαν δὲν ἐπρόσμεναν ἢ Ἑλλάς ἀπὸ πονθενά: ὅτι Πολωνία, Δανία, Νορβηγία, Ὀλλανδία, Βέλγιον, Γαλλία ἐσπάραζαν κάτω ἀπὸ τὴν μπότα στυγνοῦ δικτάτωρος· ὅτι ἢ Ἀγγλία ἀπὸ τὴν μίαν στιγμὴν εἰς τὴν ἄλλην ἐπερίμεναν εἰσβολὴν· ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἠπέιλουν τοὺς Βρεττανούς· ὅτι εἶχαν καταλάβει τὴν Σομαλίαν καὶ ὅτι τοὺς χτυποῦσαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τοῦ Σουδάν· ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον εἶχαν περάσει τὰ σύνορα τῆς

Διβόνης, ὅτι εἶχαν εἰσβάλει εἰς βάθος 100 χιλιομέτρων κ' εἶχαν ἐκδιώξει τοὺς Ἄγγλους ἀπὸ τὸ Σίντι-Ἐλ-Μπαράνι πρὸς τὴν Μάρσα-Ματρούχ. Τὰ ἐγνώριζαν αὐτὰ ὅλα οἱ Ἕλληνες. Ἐγνώριζαν ὅτι θὰ πολεμήσωμεν ὀλομόναχοι. Ἄλλ' αὐτὸ ἀντὶ νὰ τοὺς δειλιάζῃ τοὺς ἐγέμιζε ἀπὸ ὑπερηφάνειαν. Μιὰ νύχτα εἰς τὸ Ἀλῆ Μποστιβάνι, μιὰ χιονισμένη πλαγιά τοῦ 1220, μπροστὰ στὴν Κλεισούρα, ἐρώτησα ἓνα φαντάρο: γιατί πολεμᾶμε γιὰ τὴ δόξα, μοῦ ἀποκρίθηκε ἀδίστακτα. Γιὰ παράδειγμα στὸν κόσμο.

Αὐτὲς οἱ ἀθάνατες ἐλληνικὲς ψυχὲς ποὺ ἔτρεξαν στὸ κάλεσμα τῆς δόξης καὶ ἐπίστευαν κατάβαθα πὼς ἔχουν χρῆος ἐπιτακτικὸν νὰ γίνονν παράδειγμα στὸν κόσμον, ἀναποδογύρισαν μ' ἓνα φύσημα τὰ σχέδια τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὅ,τι δὲν μπόρεσαν τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ κατορθώσουν λαοὶ μεγάλοι καὶ δυνατοί, τὸ κατάφεραν ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἀνωτέραν προὴν καὶ τὴν ὑψηλὴν των φύσιν. Ἔτσι ἔγινεν ἀκόμη μίαν φορὰν ἡ φυλὴ μας σωτήρ τῶν ἀνωτέρων ἀξιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, χαρίζοντας τὸ πρῶτον χαμόγελο τῆς νίκης στοὺς δειλιασμένους λαοὺς καὶ κηρύσσοντας ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς Πίνδου.

— Εἰς τὸ ὄνομα τῶν ἀθανάτων ἀξιῶν ποὺ ὑπερασπίζομεν ἀφ' ὅτου εἰσ-
ήλθαμεν εἰς τὴν ἱστορικὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου, σᾶς παραγγέλλομεν νὰ ἐλπίζετε ὅτι ἡ νίκη εἶναι δική μας.

Ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος κ. Γεώργιος Ἀθανασιάδης Νόβας, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας ἀνέθεσε ν' ἀπαγγείλῃ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, θὰ ἐξηγήσῃ μὲ τὴν θερμὴν εὐγλωττίαν ἢ ὁποία τὸν διακρίνει τὴν ἔννοιαν αὐτῆς τῆς νίκης.

Ὁ κ. Ἀθανασιάδης Νόβας παρακαλεῖται νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΝΟΒΑ

Ἐποιοσδήποτε λαὸς τῆς Ὑψηλίου θὰ ἦταν ὑπερήφανος, ἂν μποροῦσε νὰ ἔχη γράψει μὲ τὸ αἷμά του τὴν ἔνδοξη ἐποποιία τοῦ 1940-1941. Πολὺν περισσότερον ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι στοὺς αἰῶνες ὑπερήφανος γιὰ τὶς ὑπέροχες ἐκεῖνες ἱστορικὲς σελίδες, πὸν χάραξε τότε μὲ ἀπαράμιλλον ἠρωισμόν στὰ σκλαβωμένα βουνὰ τῆς Βορείας Ἡπείρου.

Σεμνὰ θὰ τὸ εἰποῦμε, ὅμως τὴν πολλαπλάσια περηφάνεια τοῦ τὴν δικαιολογεῖ μεγαλήγορα ἡ ἐθνικὴ του κληρονομία. Τὸ ἔπος ἐκεῖνο δὲν ἦταν μιὰ συμπτωματικὴ ἔξαρσι ὠρισμένης ἱστορικῆς στιγμῆς. Δὲν ἦταν μιὰ μοιραία ὑπερδιέγερσι, ὀφειλόμενη στὸ ἀνθρώπινον ἔνστιχτο τῆς ἄμυνας. Ἦταν προᾶξι συνειδητῆ, ὀφειλόμενη στὴν ἐθνικὴ μας ἀγωγή. Ἦταν λειτουργία φυσιολογικῆ, ὀφειλόμενη στὴν ἱστορικὴ μας παράδοσι. Ἀναγκαιότητα ἦταν ἑλληνικῆ, πηγάζουσα ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ μας ριζωμένη πίστι. Καὶ εἶναι ἡ βαθύρριζη αὐτὴ πίστι: ὁ Ἕρωτας γιὰ τὴν Ἐλευθερία! Εἶναι ἡ καθολικὴ ἀφομοίωσι μέσα στὸ αἷμα, μέσα στὸ μεδοῦλι τῶν Ἑλλήνων, τῆς ἱερῆς θεωρίας ὅτι χωρὶς τὴν ἔλευθερία ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ δὲν ἀξίζει τίποτε! Αὐτὸ ἀκριβῶς πολλαπλασιάζει τὴν ἐθνικὴ μας ὑπερηφάνεια γιὰ τὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας: τὸ γεγονός ὅτι τὸ πολεμικὸ ἐκεῖνο μεγαλόρρημα τῆς γενεᾶς μας, ὅσο κι ἂν ὑψηλό, δὲν εἶναι πρωτοσημείωτο, ἀλλὰ ἀνανεώνει καὶ συνεχίζει αἰωνόβιον εἰρμόν ἀνενδότων γιὰ τὴν ἔλευθερίαν ἀγώνων τόσων καὶ τόσων προγενεστέρων γενεῶν. Ἀγώνων πὸν ὑπεράσπισαν μὲ τίμιον ἑλληνικὸν αἷμα τὰ εὐγενέστερα ἰδανικὰ τοῦ Ἀνθρώπου. Ἡ γενεὰ μας εἶχε καὶ αὐτὴ τὸ ἱστορικὸ εὐτύχημα νὰ τροφοδοτήσῃ ἄφθονα μὲ τὸν πολυτιμότερον καὶ ἀσφαλέστερον καὶ ζωτικότερον ὄρὸν — μὲ τὸ αἷμα τῶν σφριγηλῶν παιδιῶν τῆς —, νὰ

τροφοδοτήση ήθικα τὴν Ἑλληνικὴ διάρκεια. Τὴν Ἑλληνικὴ διάρκεια συγκρατημένη σὲ ὑψηλὴ τροχιά ψυχικοῦ μεγαλείου. Εἶχε τὸ εὐτύχημα ἢ γενεά μας νὰ ὑψώσῃ στὴν πορεία τῆς Ἀνθρωπότητος ὅλης ἓνα νέο περιλαμπρο ἱστορικὸ σταθμὸ. Ἐνα σταθμὸ, πὸν ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ Μαραθῶνα, μὲ τὶς Θερμοπύλες, μὲ τὴ Σαλαμίνα· μὲ τοὺς ἄθλους τοῦ Βυζαντίου γιὰ τὴν ἀναχαίτισι τῶν Βαρβάρων· μὲ τὰ ὀλοκαυτώματα τῶν Ψαρρῶν καὶ τοῦ Μεσολογγοῦ γιὰ τὴν ἀνάκτησι τῆς Ἐλευθερίας· μὲ τὴν ἀκάδεχτη ἐξόρμησι τοῦ 1912 γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν σκλάβων ἀδερφῶν.

Οἰκουμενικῆς σημασίας ἦταν καὶ αὐτὸ καθ'αυτὸ τὸ ἑλληνικὸ ἀνδραγάθημα τοῦ 1940· γιὰ τὸ ἔδωσε τὸ πρῶτο σύνθημα τῆς Νίκης σὲ ὅλους τοὺς ἐλεύθερους Λαούς· γιὰ τὸ ἄναψε πάλι τὴ θρυαλλίδα τῆς ἐλπίδας, πὸν εἶχε κατασβυστῆ κάτω ἀπὸ τὰ σιδερένια πέλματα τοῦ ναζισμοῦ καὶ τοῦ φασισμοῦ. Ὅμως στὴν οἰκουμενικότητά του ἔδινε καὶ ἔκτασι καὶ ἔντασι, ἔδινε λάμπρος καὶ θάμπος, αἴγλη ἔδινε καὶ κῦρος, τὴν ἀλύμαντη τῆς χάριζε τῆς αἰωνιότητος σφραγίδα, ἢ ἑλληνικὴ τῆς ἰθαγένεια. Ὁ ὕμνος τῆς ἐλευθερίας, ὅταν ἀντηχῆ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ὁ γλυκύτερος ὕμνος τῆς πὸν μπορεῖ ν' ἀκουστῆ στὴν Οἰκουμένη. Καὶ ὁ ἄθλος γιὰ τὴν ἐλευθερία, ὅταν καταγιάζεται μὲ τὸ ἑλληνικὸ αἷμα, εἶναι ὁ ἱερώτερος ἄθλος πὸν μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ τοὺς πολιτισμένους ἀνθρώπους. Γιατὶ ἀνασκαλεύουν ὕμνος καὶ ἄθλος, τίς βαθύτερες ρίζες, γιὰ τὸ ἀναμοχλεύουν τὰ βαθύτερα θεμέλια τοῦ δευτέρου, μετὰ τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ, θαύματος τῆς ζωῆς, τοῦ θαύματος πὸν καλεῖται Ἀνθρώπινος πολιτισμὸς.

Ἡ καταβολὴ τῆς Πατρίδας μας στὴν ἐμβάθυνσι αὐτῶν τῶν ριζῶν, στὴ στερέωσι αὐτῶν τῶν θεμελίων, ὑπῆρξεν ἀπροσμέτρητα μεγάλη, ὑπῆρξεν ἀκατάλυτα εὐεργετικὴ. Καὶ ὅταν, στὴν προαιώνια αὐτὴ καταβολή, μιὰ νεώτερη ἑλληνικὴ γενεὰ μπορέσῃ νὰ προσθέσῃ τὴ δική της δόσι, τὴ δική της προσφορὰ ἐξ ἴσου οὐσιαστικὴ, ἐξ ἴσου ζωτικὴ, τότε ἢ ἀξία τῆς προσλαμβάνει ἀκόμα μεγαλύτερη διάστασι, γιὰ τὸ μετριέται εὐθὺς ἀμέσως ὄχι μόνον μὲ τὸ μέτρον τῆς σύγχρονης στιγμῆς ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ μέτρον τῆς ἀέναης αἰωνιότητος. Ἐνσωματώνεται πάραυτα τὸ νέον ἱστορικὸ γεγονός, ὑπερπηδῶντας τὴν παρέλευσι τοῦ χρόνου, πὸν αὐτὴ καταξιώνει ἀθνητικὰ τὴν ὀριστικὴ

σημασία τῶν γεγονότων μέσα στὸν παγκόσμιον ἄβακα, ἐνσωματώνεται χωρὶς τὴ διαδικασία τοῦ χρόνου, χωρὶς τὴ δοκιμασία τῆς ἱστορικῆς ἀντοχῆς, ἐνσωματώνεται αὐτόματα, ὅταν ἔχη ἑλληνικὴ προέλευσι, στὸν κύριο κορμὸ τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἑλλάς, προμαχοῦσα μὲ τὸ ἔνδοξον δόρυ της γιὰ τὴν ἐλευθερία, δὲν προβάλλεται ποτὲ σὰν μιὰ μονωμένη ἱστορικὴ εἰκόνα. Ταυτίζεται αὐτονόητα μὲ τὸ γενικὸν ἱστορικὸν πῖνακα, ποὺ παρουσιάζει τὴν Ἐλευθερία σὰν ἀρχὴ καὶ σὰν τέλος, σὰν βᾶθρο καὶ σὰν ἀέτωμα τοῦ Ἀνθρώπου μόχθου.

Εἶναι δύσκολο νὰ σταθῇ σὲ κάθε κρίσιμη ὥρα τοῦ βίου του ἓνα ἔθνος στὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του. Ἀλλὰ εἶναι ἀκόμα δυσκολώτερο τοῦτο, ὅταν τὸ ἔθνος αὐτὸ ἔχη ἀπὸ τὴν πολιτιστικὴ του παράδοσι προσδιωρισμένο σὲ τόσο ἀνώτατο ἐπίπεδο τῆς ἀποστολῆς του τὸ ὕψος. Ἄν εἶναι δύσκολο νὰ πρωτοτυπήσῃ ἓνας Λαὸς σὴν ἱστορικὴ του δρᾶσι, σημειώνοντας ἀξιοθαύμαστο πρωτόπλασμα, πολὺ πιὸ δύσκολο εἶναι νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πρωτόπλασμα, νὰ δευτερώσῃ τὸ τρίπτυχον, σύμφωνα μὲ τὸ προαιώνιον ὑψηλὸ πρότυπο τῶν προγόνων του...

Στὸ θαῦμα τοῦ 1940-1941 δὲν πρέπει νὰ τιμοῦμε τόσο τὴν ἐθνικὴ μας πρωτοβουλία ὅσο τὴν ἐθνικὴ μας συνέχεια. Καὶ πρέπει νὰ εἴμαστε περισσότερο ὑπερήφανοι μπροστὰ σὲς σκιὰς τῶν προγόνων μας ὅτι τοὺς ἀκολουθοῦμε, παρὰ μπροστὰ σὲς ἐγκώμια τῶν συγχρόνων μας συμμάχων ὅτι τοὺς προπορευόμαστε. Ἔτσι θὰ εἶναι σωστὸ νὰ συλλάβωμε κ' ἔτσι θὰ εἶναι δίκαιο νὰ προβάλωμε τὸ πεμπτουσιακὸ περιεχόμενον τοῦ σημερινοῦ μας πανηγυρισμοῦ.

«Τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης» ἐπιτοφόρησα τὴν ὁμιλία μου. Ἄς μοῦ συγχωρεθῇ ἢ ποιητικὴ ἀμφίεσι τοῦ τίτλου. Θὰ μποροῦσα νὰ τὴν τιλοφορήσω πεζότερα: «Τὸ ριζικὸ αἶτιο τῆς νίκης» ἢ «Ὁ βαθύτερος συντελεστὴς τοῦ θριάμβου».

Δύσκολο δὲν εἶναι νὰ μαντέψετε ποιά ἦταν τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης, ἢ τὸ ριζικὸ τῆς αἰτίας ἢ ὁ βαθύτερός της συντελεστὴς. Ἦταν τὸ «ἠθικόν». Τὸ ἐξαιρετὸ μας ἠθικὸ ἦταν. Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἠθικοῦ, ἐκείνη ἐθριάμβευε. Γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθῇ ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ πανάρχαιον ἀξίωμα ὅτι, στοὺς πολέμους

κούς ἀγῶνες τὸ ἰσχυρότερον ὄλων τῶν ὄπλων ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι, τὸ «ἠθικόν». Ἄν μὲ ἐρωτοῦσατε: «Καὶ τώρα; Καὶ σήμερα; μὲ τοὺς διαπλανητικούς πυραύλους, μὲ τίς ὑδρογονοβόμβες;...» Θὰ σᾶς ἀπαντοῦσα: «Καὶ σήμερα! Καὶ αὔριο! Καὶ πάντα!». Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ μὴν ἐπιτρέψη ὁ καλὸς Θεὸς νὰ χρησιμοποιηθοῦν ποτὲ γιὰ πολεμικοὺς σκοποὺς τὰ σύγχρονα τρομερὰ ὄπλα. Ὅμως, ἀκόμα κι ἂν κινητοποιήσωμε γιὰ βόμβες μας ἄστρα ἐναντίον ἄστρων στὸν οὐρανό, καὶ πάλι τὸ ἠθικὸν τῶν μαχητῶν θὰ παίζῃ τὸν κυριώτερο ρόλο γιὰ τὴν ἔκβασι τοῦ ἀγῶνα. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἔχῃ τὸ ἀνώτερον ἠθικόν, ἐκεῖνος θὰ ὑψωθῇ ἀσφαλέστερα μὲ τὸ διαστημόπλοιό του, ἐκεῖνος θὰ πατήσῃ εὐστοχώτερα τὸ μοιραῖο κουμπί, ποὺ θὰ ἐξαπολύσῃ τίς βροχὲς τῶν ὑπερπυραύλων. Γιὰ τοῦτο ἡ καλλιέργεια τοῦ ἠθικοῦ τῶν Λαῶν καὶ ἡ διατήρησί του σὲ ὑψηλὴ τάσι πρέπει νὰ εἶναι ἀείποτε τὸ πρωταρχικὸ μέλημα πάσης πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς Ἡγεσίας. Θὰ ἦταν ὀλέθριο, παρասυρόμενοι ἀπὸ τὴ μηχανοκρατία τῆς ἐποχῆς μας, νὰ ὑποτιμήσουμε τὸν ἠθικὸ παράγοντα, λησμονοῦντες ὅτι ἡ ἀξία του εἶναι ἀπαραμείωτη, συνυφασμένη μὲ τὴν ψυχὴ καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ «Ὅχι» τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β' καὶ τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ δὲν ἦταν θερμοπυρηνικό. Δὲν περιεῖχε διασπαστικὴ τοῦ ὕλικου ἀτόμου ἐνέργεια. «Ἡθικόν» περιεῖχε. Συνθετικὴ τοῦ ἠθικοῦ ἀτόμου ἦταν ἡ δύναμί του. Καὶ τὸ «ὄχι», ποὺ ἐπαναλάβαινε κάθε ὄπλο καὶ κάθε λόγῃ τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο, περιεῖχε τὴν ἀκαταμάχητη ὑδρογονοβόμβα τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς ἀκράδαντης πίστεως στὰ ἰδανικά τοῦ Ἔθνους.

Τὰ φτερά τῆς Νίκης μας ἦταν πλασμένα ἀπὸ πάθος Ἐλευθερίας καὶ ἀπὸ πνεῦμα Θυσίας. Ὅποιος λαὸς μπορεῖ νὰ πετάξῃ μὲ τέτοια φτερά στὴ μοιραία ὥρα τῆς δοκιμασίας του — γοητεύει τὴ Νίκη, σαγηνεύει τὴ Δόξα, κατακτᾷ τὴν ἐπιτυχία.

Ἡ 28 Ὀκτωβρίου 1940 μὲ ὄλες τίς μεγαλειώδεις συνέπειές της δὲν ἦταν ἀποκάλυψι. Ἐπιβεβαίωσι ἦταν. Δὲν ἦταν ἀπαρχή. Ἦταν ἐπανάληψι. Ἡ Βία τὴν ἡμέρα ἐκείνη κατάθεσε μὲ τὴν ὠμὴ, τὴν ἀπρόκλητη, τὴ βάνανση ἐπίθεσί της, κατάθεσε στὸν ὑπέριπτο ἐπίγειο Κριτὴ ἀνθάδη ἔνστασι, ποὺ ἀμφισβητοῦσε τοὺς ἱερώτερους ἱστορικούς μας τίλους. — «Δὲν εἶστε

ἄξιοι νὰ ζῆτε ἐλεύθεροι! μᾶς εἶπαν. Ἐρχόμαστε νὰ σᾶς φορέσωμε τίς ἀλυσίδες τῆς σκλαβιάς...». Καὶ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρο «σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις», μὲ ἐνιαῖο πνεῦμα ἀνδρείας, μὲ ἐνιαῖο πνεῦμα θυσίας, χωρὶς καμμιά διάκρισι κοινωνικῶν τάξεων καὶ πολιτικῶν παρατάξεων, τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον ὀρθώθηκεν ὑπερήφανο γιὰ νὰ κυρώσῃ ἀκόμα μιὰ φορὰ τοὺς ἱστορικοὺς του τίτλους μὲ τὴν ἀλύμαντη σφραγίδα τοῦ αἵματος. Καὶ τοὺς ἐκύρωσε μὲ τὸν ἐνδοξότερο τρόπο, ἀνανεῶσαν τίς προαιώνιες περγαμινῆς τῆς εὐγένειάς του, τῆς ἀξιοπρέπειάς του, τῆς ἀνεξαρτησίας του. Ὁ ὑπέρτατος ἐπὶ τῆς Γῆς Κριτής, πὸν εἶναι ἡ καθολικὴ συνείδησι τῆς Ἀνθρωπότητος, ἀποφάνθηκε μὲ ἀνυπόκριτο αἶσθημα θαυμασμοῦ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος εἶναι ἄξιο τῆς Ἐλευθερίας του, ἄξιο τῆς ἱστορικῆς του ἀποστολῆς. Ἀποστολῆς πὸν συνίσταται στὴν ἀναφαίρετη μέσα στὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων πρωτοστασία του γιὰ τὴ μαχητικὴ καὶ ἄτεγκτη προάσπισι τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν ὅλου τοῦ Κόσμου. Ἄν ὑπάρχῃ Ἀνθρώπινη Μοῖρα, μέσα σὶς τόσο ἄστατες καὶ ἀλλοπρόσαλλες ἐκδηλώσεις τῆς ρευστῆς ἰδιοσυγκρασίας της, πόσο ἀξιοθαύμαστη πρέπει νὰ εἶναι ἡ μοναδικὰ σταθερὴ, ἀναλλοίωτη ἰδιοτροπία της νὰ ἐμπιστεύεται κάθε κρίσιμη τοῦ Κόσμου ὥρα στὰ χέρια τῆς Ἑλλάδος τὴ σημαία τῆς Ἐλευθερίας! Ἄν ὑπάρχῃ Θεός, πὸν ἐδημιούργησε καὶ ἀναδημιουργεῖ ἀδιάκοπα τὸ Σύμπαν, τήκων καὶ ἀνατήκων ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς Ζωῆς, ὅλες τίς ἀξίες τῆς ἱστορίας, πόσον ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ ἀνέκκλητη ἀνάθεσι στὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος τῆς φριχτῆς του ἐπιτολῆς νὰ στέκεται τοῦτο ἀκοίμητος Φρουρὸς τῆς ὑπέρτατης Ἀνθρώπινης ἀρετῆς ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ τραχεῖα βουνά, ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ εἰδυλλιακὰ περιγιάλια!...

Ὅλοι οἱ λαοὶ ἔχουν τὴν ἀνθησί τους, τὴν ἀκμὴ τους, τὸ θαῦμά τους. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸ θαῦμα μὲ τὸ ἀκατάπαυστο κινήγημα τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ὁμορφιάς ἐπάνω στὸν ἀμόλυντο στίβο τῆς Ἐλευθερίας, τὸ ἑλληνικὸ θαῦμα παραμένει ἀσύγκριτο, παραμένει ἄφθαστο. Ὅμως τὸ θαῦμα αὐτὸ, πὸν ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο καύχημα τῆς Ἀνθρωπότητος, θὰ εἶχε πάρει τὴν ἀγνή μορφὴ μακρουνοῦ ὄνειρου, ἂν δὲν ἀνανέωνε κάθε τόσο τὴ ζωντάνια του καὶ τὴν πραγματικότητά του ὁ πρόθυμος ἐξαγνισμὸς τοῦ στίβου τῆς Ἐλευθερίας, τοῦ Βωμοῦ τῆς Ἐλευθερίας, μὲ καινούργιο κάθε φορὰ ζεστὸ ἑλληνικὸ αἶμα.

Ἡ Ἀλήθεια, κατὰ τὶς ἐποχὰς καὶ κατὰ τοὺς λαοὺς, παραλλάζει καὶ μεταβάλλεται. Ἡ Ὁμορφιά, κατὰ τὰ ἔθνη καὶ κατὰ τοὺς συρμούς, ξεμοιάζει καὶ μεταμορφώνεται. Ἡ Ἐλευθερία ὁμοίως μένει ἀπαράλλαχτη, ὁμοιόμορφη, ὁμοούσια. Τὴν ἐννοοῦν καὶ τὴν αἰσθάνονται μὲ τὸν ἴδιον ἀναλλοίωτον τρόπον ὅλοι οἱ Ἀνθρώποι, ὅλων τῶν Φυλῶν, ὅλων τῶν ἐποχῶν. Εἶναι τὸ ὑπέρτατον Ἀγαθόν, ρίζα καὶ κορυφή τῆς ἀνθρώπινης εὐδαιμονίας. Χωρὶς τὴν ἀνάστα τῆς Ἐλευθερίας οὔτε τῆς Ἀλήθειας τὸ φάσμα, οὔτε τῆς Ὁμορφιάς τὸ χάρμα παίρνουν παλμὸ ζωῆς καὶ σπέρμα οὐσίας.

Ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς θεμελιώνει τὴν ἀγάπη τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ὁμορφιάς. Ἀλλὰ τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς τὴν θεμελιώνει τῆς Ἐλευθερίας ἡ ἀγάπη. «Οἱ Μαραθῶνες γεννοῦν τοὺς Παρθενῶνες», ἐσάλπισε στὸ Κιλκίς ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς. Ἄν ἀποδείχτηκε τόσο δύσκολο, μέσα σὲ τρεῖς χιλιάδες χρόνια προοδευτικῆς ἐξελιξέως, νὰ γεννηθοῦν νέοι Παρθενῶνες, ἢ ἐπανάληψι νέων Μαραθῶνων διατηρεῖ ζωντανὴ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἔλθῃ κάποτε καὶ ἡ ὥρα νέων Παρθενῶνων.

Ἐνας νέος Μαραθῶν ἦταν τὸ ἔπος τοῦ 1940. Ἐκεῖ τὸ κατατάζει ἱστορικὰ ἢ Οἰκουμενικῆ του σημασία, ὅπως ἀναγνωρίστηκε τότε ἀπὸ ὅλους τοὺς ἡγέτες τοῦ Ἐλεύθερου κόσμου. Ὅπως ἀναγνωρίστηκε ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀντιπάλου στρατοπέδου τὴν ἀδιάλλαχτη Ἡγεσία. Ἄν στὸ ἀναμεταξὺ ἢ μεταπολεμικὴ ὑπότασι, πὸν διαδέχτηκε, μοιραῖα τὴν πολεμικὴ ὑπέρτασι, ἔσπασε προσωρινὰ τὰ σωστὰ ἱστορικὰ μέτρα, αὐτό, ὅσο κι ἂν μᾶς ἐπύκρανε παροδικὰ μὲ τὶς συνακόλουθες ἀδικίες του, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπογοητεύῃ βαθύτερα. Γιατὶ ἡ νέα ἠθικὴ κατάκτησι τῆς γενεᾶς μας μέσα στὴν παγκόσμια ἱστορία εἶναι ἀπαράγραπτη καὶ ἀναπαλλοτριώτη. Ἡ χρονικὴ ἀπόστασι θὰ μεγαλώνῃ τὴν ἀξία της καὶ θὰ προβάλῃ τὸ παράδειγμά της στοὺς αἰῶνες αἰῶνων. Ἐκάθαυρα δὲ θὰ διαγράφεται ἐπάνω στὸ χῶρο ἢ ἀδάμαστη Ἑλληνικὴ διάρκεια καὶ ἡ ἀπαρέγκλιτη Ἑλληνικὴ πορεία. Πορεία πὸν δὲν ἐπιδέχεται τέρμα γιατί ἀναδέχεται μὴ καὶ μόνον ἀφετηρία: Τὸ Βωμὸ τῆς Ἐλευθερίας! Ὅ,τι ξεπηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλευθερία μὴ καὶ μόνον ἔχει τελικὴν ἐκβολή: Τὴν Ἀθανασία!

Τὴν ἀειδαλῆ δάφνη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου μὲ ὅποιαδήποτε ἐπιστημονικὰ μέσα καὶ ἂν τὴν ἐρευνήσουν οἱ ἱστορικοὶ βοτανολόγοι τοῦ μέλλον-

τος, δὲν θέλουν ἀνακαλύψει τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον ὅτι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ὑπῆρξε μέσα στοὺς αἰῶνες τὸ ἀφθαρτον φυτό της: ὁ Ἔρωτας γιὰ τὴν Ἐλευθερία! Ποτὲ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ξεχωρίσουν τὴ ρίζα τῶν χλωρῶν βλασταριῶν τοῦ 1940 ἀπὸ τὴ ρίζα τῶν ἀμάραντων κλάδων τοῦ 1821. Καὶ τούτη ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ πολύανθου Βυζαντινοῦ μεγαλείου. Κ ἐκείνη ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ πολύκαρπου θρούλου τοῦ Μεγαλέξαντρου. Κι ὅλες αὐτὲς τίς μεταγενέστερες, τάχα, ρίζες, ἀπὸ τὴν πρωτόρριζα τοῦ Μαραθῶνα καὶ τῶν Θεομοπυλῶν. Γιατὶ μιὰ καὶ μοναχὴ εἶναι ἡ αἰωνόβια αὐτὴ ρίζα, ἡ ἀκατάλυτη αὐτὴ ριζομάννα φρυτωμένη μέσα στὸ ἀχάλαγο Ἑλληνικὸ μεδοῦλι, ποτισμένη ἀπὸ τὴν ἀσταμάτηγη ροὴ τοῦ ἀνόθευτου ἑλληνικοῦ αἵματος, δὲν ξεβλασταίνει ἐπὶ τρεῖς τώρα χιλιετηρίδες ἐπάνω στὴν Ἑλληνικὴ γῆ παρὰ μόνον τὴν ἀγλαόμορφη τῆς Ἐλευθερίας Δάφνη!

Ἡ τελευταία ἐπαλήθευσε τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ νόμου, ποὺ διέπει ὅλον τὸν ἱστορικὸ βίον τοῦ Ἔθνους μας, εἶναι πρόσφατη ἀκόμα. Σὲ θαλερὸ θρασομάνισμα ἐξέσπασε πάλι ὁ πόθος τῆς Ἐλευθερίας μέσα στὰ σπλάγχνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Νέος ἀποτολήθηξε ξεσηκωμός. Νέα ραφωδία προστέθηκε στὸ μεγαλόπνευστο ἔπος. Τὸν ἡρωϊκὸ τῆς Κύπρου ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπόκτησι τῆς Ἐλευθερίας της, μνημονεύω. Τὴν ἀδίστακτη ἀναμέτρηση ἐνὸς μικροῦ πληθυσμοῦ πρὸς μιὰ μεγάλη Αὐτοκρατορία, ἐξαίρω. Τὴν ἀποφασιστικὴ ἀντιμετώπισι τοῦ θανάτου ἀπὸ τόσα νεαρὰ παλληκάρια, μεθυσμένα λαχτάρια Λευτεριάς, αὐτὴν δοξολογῶ!

... Ἀστράφτει ἀπὸ νέες φαντασμαγορικὲς ἀναλαμπές ὁ Ἑλληνικὸς ὄριζων. Καὶ νά: ἐνσαρκώνει ἐκ νέου τὴν ἐθναρχικὴ παράδοσι τῆς Ὀρθοδοξίας ὁ Μακάριος! Καὶ νά: ἐνσαρκώνει ἐκ νέου τὸν Ἀκριτικὸ μῦθον ὁ Διγενής! Ἐνα προστίθεται ἀκόμα ἔνδοξο κεφάλαιο στὴν Ἑλληνικὴ ἱστορία. Ἀκόμα ἓνας τίτλος Ἀρετῆς πλουτίζει τὴν ἠθικὴ παρακαταθήκη τοῦ Ἔθνους. Ἡ ἀριστοκρατικὴ μοῖρα τῆς Φυλῆς μας συνεχίζεται...

Ἡ πιστὴ ἀγάπη στὸ ἰδανικὸ τῆς Ἐλευθερίας, παραδομένη ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ στοὺς Ἕλληνες μὲ τὸ σπέρμα τῶν πατέρων μας, μὲ τὸ γάλα τῶν μητέρων μας, μὲ τὸ χρῶτον τῶν ἀδερφῶν μας, συσσωρεύει κατὰβαθα στὶς ψυχές μας τὸ πολυδύναμον ἐκείνο ἠθικόν, ποὺ σὲ κάθε ὥρα κινδύνου κινη-

τοποιεῖται ἄνετα καὶ μεγαλορρηγεῖ ἀλάνθαστα. Τὸ ἠθικὸ μας ὁμορφαίνει τὸ καθῆκον. Τὸ ἠθικὸ μας ὁμορφαίνει τὴ θυσία. Τὸ ἠθικὸ μας, ὅταν ἡ βία ἀπειλῇ τὴ Ζωὴ μὲ ὑποδούλωσι, περισσότερο κι ἀπὸ τὴ ζωὴ ὁμορφαίνει τὸ ἠθικὸ μας τὸ Θάνατο!

Καὶ τὸ ἠθικὸ μας εἶναι κάθε φορὰ τόσο πιὸ πολὺ ἀκμαῖο, τόσο πιὸ πολὺ ἀκατάβλητο, ὅσο τὸ περιεχόμενό του εἶναι ἀπόλυτα ἰδεολογικό. Ἐσύ, λιποδίατε βροσκὴ τῆς Ἡλείρου καὶ τῆς Ρούμελης, κ' ἐσύ, κυματοδαρμένε φαρᾶ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἴονίου. Ἐσύ, νοικοκυρεμένη ἀμπελοργὴ τοῦ Μωριά. Ἐσύ, τῆς Κρήτης πολεμόχαρε ξωμάχε. Κ' ἐσὺ ἀκαταπόνητε ἀγρότη τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης. Ὅλοι ἐσεῖς οἱ ταπεινοὶ ἐργάτες, ὅλοι ἐσεῖς οἱ ἰδρωκοπημένοι βιοπαλαιστὲς τῆς φτωχικῆς γῆς καὶ τῆς πικρῆς θάλασσας, ποιά ὑλικά πλούτη, ποιὸν θησαυρὸν εὐημερίας, ποιὸν ἀνέσεις καλοζωϊσμοῦ ξεβγήκατε νὰ ὑπερασπίσετε στίς κορυφογραμμὲς τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Γράμμου; Ποιὸς ὑλικὸς ὑπολογισμὸς ἠλέκτριζε τὰ νεῦρα σας; Ποιά ὑλικὴ λαχτάρα πυράχτωνε τοὺς παλμὸν τῆς καρδιάς σας; Ποιὸ ὑλικὸ συμφέρον ἀνεμόδερε τὰ φτερὰ τῆς ψυχῆς σας; Κανένας! Καμμιά! Κανένα! Ἰδέα ἦταν ὅ,τι σᾶς ἠλέκτριζε! Ἰδέα ἦταν ὅ,τι σᾶς πυροπολοῦσε! Ἰδέα ἦταν ὅ,τι σᾶς ἀναφτέρωνε! Ἐπηθήσατε ἀδίσταχτα στὴ φωτιά μὲ τὴν ἔμφυτη, μὲ τὴν ἔνστικτη, μὲ τὴν ἀδιάσειστη πεποίθησι ὅτι κι ἂν ἐσεῖς θανατωθῆτε, ἐκεῖνο πὸν ὑπερασπίζετε θὰ ξεπηδήσῃ ἀπὸ τίς φλόγες ἀθάνατο! Ναί! «Φοίνικας» εἶναι τὸ πουλὶ τῆς Ἐλευθερίας! Μέσ' ἀπ' τίς φλόγες τοῦ Θανάτου ξαναγεννιέται γιὰ τὴ δροσιὰ τῆς Ζωῆς!

Πόσο φτωχὰ εἶναι ὅμως τὰ δικά μας λόγια μπροστὰ στὴ δική σας, ἀφανεῖς ἥρωες, πλούσια πράξι! Πόσο πιὸ σοφὸς εἶσαι, Ἄγνωστε Στρατιώτη, ἀπὸ τὸ γνωστότερο Σοφὸ! Ἐκεῖνο, πὸν αὐτὸς μάταια προσπαθεῖ νὰ νοήσῃ, ἐὰν τὸ ἔχῃς κιόλας ἀφομοιώσει. Ἐκεῖνο πὸν αὐτὸς προσπαθεῖ νὰ προσδιορίσῃ, ἐσὺ τὸ ἔχεις κιόλας πραγματοποιήσει! Δὲν ξέρω τί θὰ ἔχανε ἢ πράξι τῆς Ἐλευθερίας χωρὶς τὴν προὔπαρξι τῆς ἐννοίας της. Ἀλλὰ ἡ ἐννοια τῆς Ἐλευθερίας χωρὶς τὴν κύρωσι τῆς πράξεως, θὰ ἔχανε ὅλη της τὴν οὐσία!

Ἡ Ζωὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μία συνεχῆς νίκη κατὰ τοῦ Θανάτου. Ἐμεῖς, πὸν ζοῦμε τώρα ἐλεύθεροι, κάθε στιγμὴ πὸν περὶ καταπι-

κοῦμε τὸ Θάνατο. Ἐκεῖνοι ὅμως, ποὺ θυσιάστηκαν τότε γιὰ τὴν ἐλευθερία μας, καθυπόταξαν σὲ μιὰ μόνο στιγμή καὶ τὴ Ζωὴ καὶ τὸ Θάνατο. Ἐμεῖς ἐξακολουθοῦμε νὰ ζοῦμε γιὰ νὰ παραδοθοῦμε μιὰ μέρα στὸ Θάνατο μὲ σιωπηλὴν ὑποταγὴ. Ἐκεῖνοι ἔπαιραν νὰ ζοῦν, ἀλλά, περιφρονησαντες τὸ Θάνατο, παραδόθηκαν μὲ φωνακτὴ κλησι ἀπ' εὐθείας στὴν Ἀθανασία! Δὲν ἔφυγαν ἀπὸ τὴ Ζωή! Ἀπὸ τὸ θάνατο ἔφυγαν!

Εὐλαβικὸ μνημόσυνο θέλω νὰ εἶναι τὰ λόγια μου τοῦτα στοὺς ἡρωϊκοὺς νεκροὺς τῆς Νίκης τοῦ 1940-1941, στοὺς μαρτυρικοὺς νεκροὺς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως, ποὺ τόσο καρτερικὰ συνέχισαν τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, στοὺς εὐθανατήσαντες προμάχους τῆς Κυπριακῆς Ἀνεξαρτησίας, ποὺ τόσο λεοντόκαρδα ἐλάμπρυναν τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα. Ἀλησμόνητοι μᾶς εἶναι καὶ πολυτίμητοι. Καὶ πῶς μποροῦμε νὰ τοὺς λησμονήσωμε; Θὰ ἦταν ὡσὰν νὰ ἐλσημονοῦσαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας! Μόνον θυμούμενοι δοξαστικά τὸ μεγάλο παρελθὸν τῆς θυσίας τους, μποροῦμε νὰ συνειδητοποιήσουμε εὐφρόσυνα τὸ πρόσκαιρο παρὸν τῆς παρουσίας μας, μποροῦμε νὰ προσατενίσωμε αἰσιόδοξα τὸ ἀτέλειμον τῆς Φυλῆς μας μέλλον! Ἀλησμόνητοι μᾶς εἶναι καὶ πολυτίμητοι! Καὶ πῶς μποροῦμε νὰ μὴν τοὺς τιμήσωμε; Θὰ ἦταν ὡσὰν νὰ ἀτιμάζαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας! Μόνον τιμῶντας τὸ ἔνδοξο μεγαλεῖο τῆς ὀλοκλήρωτικῆς του προσφορᾶς μποροῦμε νὰ συναισθανθοῦμε ἀκέραια τὸ προαιώνιον ἐθνικὸ μας χρέος, μποροῦμε νὰ ἀξιοποιήσουμε δημιουργικὰ τὸ σύγχρονο ἐνεργητικὸ τοῦ ἐθνικοῦ μας κεφαλαίου.

Πρέπει νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι ὄχι τόσο γιὰτὶ προῆλθαν, ἐκεῖνοι, ποὺ ἔπεσαν στὴ μάχη τῆς Ἐλευθερίας, ἀπὸ ἐμᾶς, ὅσο γιὰτὶ ἐμεῖς, ποὺ ἐπιζήσαμε, προερχόμαστε ἀπὸ ἐκείνους. Ἡ Ζωὴ δὲν μπορεῖ νὰ κυβερνήσῃ τοὺς Τάφους. Οἱ Τάφοι ὅμως μποροῦν νὰ κυβερνήσουν τὴ Ζωή. Τὸ ἀντιστύλι τῆς ἐπιβιώσεως δὲν στηρίζεται στὸ σαλευόμενον ἔδαφος τῆς Ζωῆς. Στηρίζεται στὸ ἀσάλευτο ἔδαφος τῶν τάφων. Τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ τῆς ὕλης φνιτρώνουν ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ σπόρου. Τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ τῆς Ἰδέας φνιτρώνουν ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Ἡρώα. Ποῦ ν' ἀποκρῦβῃ τάχα ἡ Εἴμαρμένη τὸ παλλάδιο τῶν Ἐθνικῶν πεπρωμένων; Σκύψτε κι ἂν δὲν τὸ βρῆτε στὰ λίθνα τῶν ἐπιγόνων, γονατίστε στὰ μνήματα τῶν προγόνων. Ἐκεῖ, χωρὶς ἄλλο, θὰ τὸ βρῆτε! Ἀσπαστῆτε το!

« Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά... ».

Εὐτυχισμένοι οἱ Λαοί, ποῦ τὰ κόκκαλα τῶν προγόνων τους φωσφορίζουν Ἐλευθερία!

Εὐτυχισμένο τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ποῦ δὲν ἔπαιψε νὰ σπέρῃ τὴν πατρίδα του χθόνα μὲ κόκκαλα Ἡρώων καὶ Μαρτύρων τῆς Ἐλευθερίας! Ὅσο κι ἂν κοσμοῦν τὸ σύγχρονο Ἐθνικὸ στίβο διάσημοι μεγασιάνες τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πλούτου, τὸ μεγαλύτερο σημερινὸ — καὶ παντοτεινὸ του — κόσμημα εἶναι οἱ ἄσημοι τάφοι τῶν ἀνώνυμων νεκρῶν τῆς τελευταίας μας ἱστορικῆς δοκιμασίας.

Κάτω ἀπὸ τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης, ἐμεῖς εἴμαστε σήμερα οἱ εὐθνημοὶ πανηγυριστές, οἱ φαιδροὶ χαροκόποι. Κάτω ἀπὸ τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης, ἐκεῖνοι μένονν πάντα οἱ αὐστηροὶ ἱεροφάντες, οἱ ἀμείλιχοι θεματοφύλακες. Τραγικὸς εἶναι ὁ Νόμος. Πλὴν ὁμως ἀπαρασάλευτος. Τὸ ἠθικὸν τῶν ἀγωνιστῶν δὲν ἀντλεῖται ἀπὸ τίς ἀνεξερεύνητες πηγές τοῦ μέλλοντος. Ἀντλεῖται ἀπὸ τὰ σφραγισμένα φρέατα τοῦ παρελθόντος. Μόνον τὰ ἀχειροποίητα αὐτὰ φρέατα μποροῦν νὰ φτάσουν σὲ τόσο βάθος, ὥστε νὰ μᾶς φέρουν σὲ ἄμεση μυστικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸ καθολικὸ ὑποσυνείδητο τῆς Φυλῆς. Ὅσοι τάφοι Ἡρώων, τόσα φρέατα ἠθικοῦ. Ἰσχυρότερη δύναμι ἀπὸ τὸ ἠθικὸν δὲν πρόκειται ν' ἀνακαλύψῃ ποτὲ ἢ Ἀνθρωπότης! Μόνον ἡ αἴλλη, ἡ ἀδιάσπαστη, ἡ ἀδέσμευτη ἐνέργεια τοῦ Ἡθικοῦ μπορεῖ νὰ κινήσῃ ὅλους τοὺς ὄγκους τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων.

Τὸ Ἡθικὸν στερεώνει βαθειὰ στὰ ἔγκατα τῆς πατρικῆς γῆς τὸ ἀπρόσβλητο χρυσὸ κοντάρι, ποῦ ἐπάνω του μπορεῖ νὰ ἐπαίρεται καὶ νὰ κυματίζει περήφανα, χωρὶς κανένα κίνδυνον ὑποστολῆς, ἢ Βασιλικὴ σημαία τοῦ Ἰδανικοῦ, τὸ Αὐτοκρατορικὸ λάβαρον τῆς Νίκης.

Στὸ ὑπέροχο, τὴν πεπρωμένην ἐκείνη ὥρα, ἠθικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο, κατὰ βασικὸν λόγο, τὸ πολεμικὸν μεγαλόρρημα τοῦ 1940-1941. Ἡ 28 Ὀκτωβρίου, ποῦ τὸ χρονολογεῖ στήν Ἱστορίαν, ἐγκαράχηκε ἀστεροποικίλτα στὸ στερέωμα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανθέου. Σὲ κάθε τῆς ἐπέτειο τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης θὰ πλαταγίζουν θριαμβευτικὰ στὸν

αἶθριον Ἑλληνικὸν οὐρανό. Θὰ χαϊδεύουν τοὺς τάφους τῶν Ἑρώων μὲ τὸν ἥσκιο τους. Θὰ ζωογονοῦν τὴν ἐθνικὴ συνείδησι τῶν ἐπιζώντων μὲ τὸ ἀνέμισμά τους...

Ἄκοῦστε τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης πὸν ξαναπεροῦν αὔριο ἐπάνω ἀπὸ τὸ Πανελλήνιο! Ἄφουγκραστῆτε τὸ μεγαλόπρεπο παλμό τους! Ἐνωτιστῆτε τὰ σιβυλλικά τους θροῖσματα!

Ἄντηχοῦν σὰν πολεμικὴ ἐπιδόξ. Ὅμως εἶναι μαζὶ καὶ οἰωνὸς εἰρήνης! Ὅμως μαζὶ καὶ χρῆσιμος μέλλοντος εἶναι!

Ἄς ὑμνολογῆ ἢ ἐπιδόξ τοὺς ἐνδόξους νεκροὺς τοῦ ὀραίου ἀνδραγαθήματος τῆς γενεᾶς μας.

Ἄς ἐμφυχῶνῃ ὁ οἰωνὸς τῆ δικῆς μας, τῶν ἐπιζώντων, δημιουργικὴ δραστηριότητα.

Ἄς σκορπίζη τὴν εὐλογία τοῦ ὁ χρῆσιμος ὁ καλὸς στίς νεώτερες γενεές τῶν Ἑλληνοπαίδων, ἐμπνέοντας σ' αὐτοὺς ρωμαλέα ἐθνικὴ αὐτοπεποίθησι.

Τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης θὰ θροήσουν πάλιν αὔριο ἐπάνωθὲ μας.

Ἄς τὰ νοιώσουμε ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες, πανηγυρίζοντας τὴν 28 Ὀκτωβρίου, ἄς τὰ νοιώσουμε τὰ Φτερὰ τῆς Νίκης σὰν ἀναπόσπαστα φτερὰ τῆς δικῆς του ψυχῆς ὁ καθένας!